

PROCES S OSCAREM WILDEM

KOMPLETNÍ
ZÁZNAM

PROCES
S OSCAREM WILDEM

MERLIN HOLLAND

Poznámka nakladatele: V knize byly ponechány veškeré průvodní reálie včetně právních procedur viktoriánské Anglie v plném rozsahu. Krácením či převedením do moderního jazyka by tento text ztratil na autenticitě.

Originally published in the English language
by HarperCollins Publishers Ltd. under the title
Irish Peacock and Scarlet Marquess © Merlin Holland 2003

Translation © Dina Podzimková, 2022
Copyright © for Czech edition Pavel Dobrovský – BETA s.r.o., 2022
Translated under licence from HarperCollins Publishers Ltd.
Photos: Wikimedia Commons – public domain
All rights reserved. (Všechna práva vyhrazena.)

ISBN 978-80-7593-407-9

PROCES S OSCAREM WILDEM

Merlin Holland je vnukem Oscara Wilda. Pracuje jako novinář a více než dvacet let se věnuje zkoumání života svého dědečka. Ve vydavatelství Fourth Estate mu vyšla také kniha *The Wilde Album* a soubor dopisů *The Complete Letters of Oscar Wilde*, který redigoval společně s Rupertem Hart-Davisem.

Více informací o Merlinu Hollandovi naleznete na adrese www.4thestate.com/merlinholland.

Johnovi s vděčností a láskou.

OBSAH

PŘEDMLUVA

ÚVOD

První řízení u magistrátního soudu 2. března 1895

Druhé řízení u magistrátního soudu 9. března 1895

Královna (Oscar Wilde) versus John Douglas 3.–5. dubna 1895

Středa 3. dubna, ráno

Zahajovací řeč obžaloby, sir Edward Clarke

Svědectví Sidneyho Wrighta

Svědectví Oscara Wilda

Křížový výslech Oscara Wilda Edwardem Carsonem

O lordu Alfredu Douglasovi

O časopisu Chameleon

O Obrazu Doriana Graye

Středa 3. dubna, odpoledne

O Obrazu Doriana Graye (pokr.)

O ukradených dopisech

O Alfredu Woodovi

O Williamu Allenovi

O Robertu Cliburnovi

O Edwardu Shelleym

O Alfonsu Conwayovi

Čtvrtek 4. dubna, ráno

Křížový výslech Oscara Wilda Edwardem Carsonem (pokr.)

O Alfredu Taylorovi

O Charlesi Parkerovi

O Fredericku Atkinsovi

O Ernestu Scarfovi

O Sydneyem Mavorovi

O Walteru Graingerovi

Opětný výslech Oscara Wilda sirem Edwardem Clarkem

O dopisech lorda Queensberryho

O Edwardu Shelleyem

čtvrtek 4. dubna, odpoledne

O Edwardu Shelleyem (pokr.)

O dalších mladících

O lordu Queensberrym

Úvodní řeč obhajoby, Edward Carson

Pátek 5. dubna, dopoledne

Úvodní řeč obhajoby, Edward Carson (pokr.)

Stažení žaloby

Příloha A

Příloha B

Poznámky

Literatura a rukopisné zdroje

Poděkování

PŘEDMLUVA

Žaloba pro nactiutrhání má sloužit k obnově dobré pověsti a vyvrácení zlovolných pomluv, aby příslušná strana sporu odešla od soudu bez poskvrnky. Všichni, kdo o takovém procesu uvažují, by však měli být varováni, že ti, kdo se do něj pustí, z něj mnohdy vyjdou s pošramocenou pověstí a ve třech dobře známých případech dotyční skončili dokonce ve vězení. Pro Jonathana Aitkena, Jeffreyho Archera i nejslavnějšího z trojice Oscara Wilda vedla od bran soudního dvora přímá cesta do žaláře.

A skutečně – v krocích, které Wilda dovedly od žaloby proti markýzi z Queensberry až na nucené práce, je jakási strašlivá nevyhnutelnost. Wildovo chování v trojici po sobě jdoucích soudních procesů působí jako záměrné cvičení v sebedestrukci. Veřejné drama začalo tím, že Queensberry zanechal v klubu Albemarle lístek adresovaný „Oscaru Wildovi, který vystupuje jako sodomita [sic]“. (Je zajímavé sledovat, jakými obměnami toto slovo v průběhu řízení prošlo; Edward Carson, který prováděl Wildův křížový výslech, označil Huysmansův román *Naruby* za „sodomitskou“ knihu.) Rozumný člověk by na tuto poznámku reagoval tak, jak Wildovi radila většina jeho přátel, tedy rozrhal by ji a pustil z hlavy. Pustit se místo toho do

občanského soudního řízení pro trestně stíhatelnou pomluvu (jde o starobylý postup, jehož naposledy pozoruhodně využil sir James Goldsmith proti časopisu *Private Eye*; podobných řízení se zpravidla ujímá koruna, což se stalo i ve Wildově případě) znamenalo cestu ke katastrofě. Obvinění nezbytně vyžadovalo obhajobu v podobě vysvětlení činu. Od té chvíle nebyl souzen spisovatelův protivník markýz z Queensberry, ale samotný Wilde, který se tím vystavil útokům ve všech možných podobách. Zde žádná Queensberryho pravidla neexistovala.*

Chování Oscarovy manželky Constance se v průběhu těchto otřesných událostí nedalo nic vytknout. Wilde byl oddaný a milující otec, i když svým synům Vyvyanovi a Cyrilu Hollandovým odkázal život plný skrývání a hanby. Vyvyanův syn Merlin Holland v knize, která výrazně prohlubuje naše povědomí o soudních procesech jeho dědečka, vyplnil řadu prázdných míst z díla Montgomeryho Hydea z edice „Notable British Trials“. Dnes tak můžeme znovu prožít výjimečné drama, v němž došlo k zastavení řízení s Queensberrym, a sledovat velkého divadelního tvůrce Wilda, jak se v černém svrchníku elegantně naklání přes zábradlí svědecké lavice a odpovídá krásnými slovy, z nichž některá se mu měla stát osudnými: i když si vzletnými větami vyslouží potlesk publika, urputná vytrvalost Edwarda Carsona, který vede křížový výslech, ho neúprosně směřuje k branám kriminálu.

Kniha Merlina Hollanda poprvé přetiskuje další části křížového výslechu. Nyní tak známe Carsonův názor na

* Pozn. překladatele: Queensberryho pravidla byl soubor pravidel boxu zavedený v roce 1867 v jednom z londýnských atletických klubů a zaštitěný jménem markýze z Queensberry. Do tohoto sportu mimo jiné zavedl používání polstrovaných rukavic, tříminutová kola prokládaná krátkými přestávkami a pro sportovce sraženého na zem nutnost zvednout se bez pomoci do deseti vteřin, nebo prohrát v důsledku knock-outu.

Huysmansovu „sodomitskou“ knihu a dostává se nám kompletního vylíčení této fascinující výměny názorů. Kromě toho máme také v úplnosti k dispozici důkazy předložené soudu i Carsonovu vynikající úvodní řeč obhajoby. Úplný záznam tohoto tragického soudního řízení bude ku prospěchu nejen budoucím historikům a badatelům, ale nám všem, pro které je Oscar Wilde, tento mimořádně nadaný, neodolatelný a sebezničující génius, předmětem lásky, obdivu i fascinace.

Dodatek trestního zákona, který zakazoval nemravné chování, ale nešlo v něm o přímý pohlavní styk mezi muži, na jehož základě byl Wilde nakonec odsouzen, byl přijat jen asi deset let předtím a právem si získal přezdívku „vyděračova charta“. Wilde se v následných soudních procesech musel vyrovnat s důkazy, které pro účely prvního sporu shromáždili Queensberryho obhájci. Šlo v nich převážně o omezené sexuální aktivity s řadou svolných mladých prostitutů a kolem celého řízení se vznášel těžký oblak vydírání. (Ukazuje se, že Wildův advokát jeden takový výmluvný vyděračský dopis nemoudře zařadil mezi důkazy, přestože o něm obhajoba vůbec nevěděla.) Množství důkazů proti Wildovi bylo zdrcující – čehož si musel být vědom, už když svému právnímu zástupci na počátku říkal, že Queensberryho tvrzení jsou zcela nepravdivá.

Wilde měl sklon skutečnost, že onoho osudného odpoledne (jak později přiznal) svému právníkovi lhal, dávat za vinu Bosiemu, který se svým surovým a výstředním otcem toužil svést boj na život a na smrt. Jak říká Merlin Holland, všichni bychom se Oscara rádi zeptali: „Proč jsi to, pro všechno na světě, udělal?“ Šlo o další případ postaršího muže, jehož zničila posedlost mladým milencem? Měl snad pocit, že je pro něj jeho obrovský úspěch již dále nesnesitelný, takže ho chtěl rozmetat v trosky? Lákala ho nebezpečnost té lži a domníval se, že mu to projde? Nebo to byl, jak se domnívám já, zmatený a laskavý muž, který

si myslel – jako bychom si dnes pomysleli my – že neudělal nic špatného a že se v těchto obtížích může spolehnout na svůj neodolatelý šarm a nadání nalézat chytré odpovědi na zálučné otázky? Pokud to tak bylo, pak se šeredně zmýlil.

O Oscaru Wildovi se vypráví jeden příběh, který bychom si podle mého měli pamatovat. Když zemřel otec jeho přítelkyně Heleny Sickertové, její matka – neutěšitelná a hluboce zasažená žalem – se zavřela ve svém pokoji a prohlašovala, že nechce nikoho vidět. Wilde za nimi přišel na návštěvu a trval na tom, že za matkou zajde, přiměl ji, aby mu otevřela dveře. Uplynula hodina, pak dvě a Helena čekala na nevyhnutelné slzy a požadavky, aby ji nechali na pokoji. Pak zaslechla neuvěřitelný zvuk; její matka se smála. Wilde ji pobavil, potěšil, dal jí pocítit, že život stále stojí za to. V tomto i mnoha dalších případech prokázal, že šarm dokáže divy.

U soudu Old Bailey ale nic takového nakonec nesvedl. Možná se díky němu porota v prvním procesu neshodla; poté ho ale, ve chvíli, kdy by snad každý milosrdný žalobce či ministr vnitra musel rozhodnout, že už toho vytrpěl dost, nechal těžce na holičkách a Wilde byl odsouzen.

Soudce Wills při vynesení absurdního verdiktu dvou let nucených prací prohlásil, že lidé, kteří si počínají jako Oscar Wilde, „ztratili veškerý pocit studu“. Tento muž, který rozhodoval o případech vražd i znásilnění, s plnou vážností tvrdil, že Wildův čin „je to nejhorší, co kdy soudil“.

V ulicích kolem Old Bailey po vyhlášení rozsudku a trestu tančily prostitutky a oslavovaly tento triumf heterosexuality. Pravda se ukázala, pro britskou justici to ale i tak byl ostudný den.

JOHN MORTIMER
listopad 2002

ÚVOD

Vzpomínám si, jak jsem koncem padesátých let, když mi bylo patnáct, našel ve skříni složku plnou novinových výstřížků, která měla zjevně zůstat utajena. Můj otec Vyvyan ji popsal v cyrilici, což byl svérázný zvyk, jehož používal převážně ve chvílích, kdy si zapisoval poznámky na veřejnosti a chtěl ostatním lidem zabránit, aby si je přečetli. V tomto případě měl ale zcela opačný účinek než ten zamýšlený. Moje zvědavost se probudila, a tak jsem složku prošel a zjistil jsem, že všechny výstřížky spojuje jediné téma – homosexualita. Byla tam nechvalně známá soudní řízení s Johnem Gielgudem, lordem Montaguem a Peterem Wildebloodem; Wolfendenova zpráva a homofobní úvodníky v bulvárním tisku, které varovaly před uvolněním zákonů s tím, že nutně povede k epidemii této „neřesti“; a uprostřed všeho toho moralizování byl do debaty nevyhnutelně zatažen chudák Oscar. Zpětně bych řekl, že cyrilice tu nepředstavovala ani tak chabý pokus o utajení, ale spíše Vyvyanovo popření faktu, že se o toto téma zajímal; byla to koneckonců právě Oscarova homosexualita, která mému otci obrátila dětství vzhůru nohama, takže tento zájem byl spíše melancholickou fascinací něčím, co ho do určité míry ovlivňovalo po většinu jeho života. Můj otec zemřel v roce 1967 a sku-

tečnost, že zákon, na jehož základě byl Oscar Wilde uvězněn, byl zrušen teprve tři měsíce před jeho smrtí, nutí k zamyšlení.

Sám jsem tu složku vedl ještě dalších třicet let a přidával do ní výstřižky, kde již nešlo o věznění, ale spíše o předsudky, a také o další prvek, který se mi zdál prakticky stejně důležitý – právní spory pro pomluvu, do nichž byli zapleteni vysoce postavení lidé. Když jsem si ji nedávno prohlížel, nijak mě nepřekvapilo zjištění, jak málo se toho za sto let v případech, kdy se sláva, sex, pýcha a pomluvy promíchají v opojný koktejl lidské slabosti, změnilo. Výsledek je pro přihlížející stejně tak předvídatelně fascinující, jako je bez výjimky katastrofální pro jeho účastníky.

Oscar Wilde začal vlastní verzi této opojné směsi připravovat v roce 1891, když se seznámil s lordem Alfredem Douglasem.¹ „Bosiemu“ Douglasovi, třetímu synovi markýze z Queensberry, bylo jednadvacet a studoval v Oxfordu na někdejší Wildově koleji Magdalen. Ve Wildově londýnském domě na Tite Street je seznámil společný přítel Lionel Johnson, který byl spolu s Douglasem ve Winchesteru a nyní studoval v Oxfordu. Trojici spojoval zájem o poezii a Douglas, který pár měsíců předtím četl *Obraz Doriana Graye*, toužil poznat jeho autora, který byl již v té době kontroverzní a veřejnosti dobře známou osobností literárního světa. Později popisoval, že při návštěvě šlo o „běžnou výměnu zdvořilostních frází. Wilde byl velice příjemný společník a hodně mluvil a udělal na mě velký dojem. A před odchodem mě pozval, abych s ním povečeřel či poobědval v jeho klubu, a já jeho pozvání přijal.“²

Johnson později tohoto seznámení trpce litoval, protože Oscar s Bosiem si očividně okamžitě padli do oka a Johnson brzy pocítil, že jeho vlastní vztah s Oscarem – byť nikdy nebyl nijak vášnivý či tělesný – zřetelně ochladl. To mohlo jen sotva někoho překvapit. Bosie byl přitažlivý, ba dokonce krásný mla-

dík, nikterak špatný básník a syn markýze, což jeho kouzlo ještě umocňovalo. Při jejich druhém setkání o několik dnů později v klubu Albemarle mu Oscar věnoval zvláštní výtisk Doriana Graye s věnováním „Alfredu Douglasovi od přítele, který tuto knihu napsal. Oscar. Červenec 1891“.³ Od tohoto okamžiku se líčení dalšího rozvoje jejich přátelství u obou akterů liší. Bosie tvrdil, že se setkávali často a že na něj Oscar „dotíral“, čemuž on šest měsíců odolával, až mu nakonec podlehl;³ Oscar naproti tomu říkal, že během osmnácti měsíců po prvním setkání se s Bosiem viděl jen čtyřikrát a jejich vztah se začal rozvíjet, až když ho Bosie požádal o pomoc s vyplacením jakýchsi vyděračů. To Oscar zařídil prostřednictvím svého dlouholetého přítele, advokáta sira George Lewise.⁴ Ať už je pravda jakákoli, zhruba od května 1892 se Oscarova náklonnost k Bosiemu rychle změnila v poblouznění, které se příliš neobtěžovalo s diskrétností na veřejnosti. Bosieho zase okouzлил Wildův šarm a kouzelná povaha jeho mluvy a krátce nato již byli nerozluční. Wilde měl díky tomu, že se v únoru toho roku dočkal svého prvního divadelního úspěchu s *Vějířem lady Windermereové*, velmi slušné příjmy z honorářů (asi 70 liber týdně, což je v přepočtu na dnešní hodnotu měny asi 4000–5000 liber) a velká část z nich šla na výdaje na extravagantní zábavu pro mladého šlechtice. Tato pravda na něj dosti drsně dopadla poté, co byl v roce 1895 uvězněn a zbankrotoval. Když musel konkurznímu správci sdělit detaily o svých příjmech a výdajích, zjistil, že mezi podzimem 1892 a datem svého uvěznění utratil společně s Douglasem přes 5000 liber.

Co si o tomto „přátelství“ myslela Oscarova manželka Constance, to se můžeme jen domýšlet. Oscar, stejně jako mnoho viktoriánských manželů, měl ve zvyku trávit hodně času v mužské společnosti, k níž v jeho případě patřili pohlední mladí muži s vášní pro umění a zejména pro poezii. Con-

stance by našla jen málo důvodů k obavám; ve skutečnosti by se možná cítila pozorností věnovanou úspěšnému manželovi nepřímou polichocena. Že by se mohl dopouštět nevěry homosexuální povahy by ji nejspíš ani nenapadlo. Na podzim 1892, když byla s oběma dětmi v Torquay, strávili Oscar a Bosie deset dní v městečku Cromer v Norfolku. Bosie během této doby onemocněl a Constance se v dopise tázala manžela, jestli si přeje, aby přijela a pomohla mu s ošetřováním.⁵ Bosie také pravidelně večeřel v Tite Street a Constance mu podle jeho slov asi rok po jeho seznámení s Oscarem řekla, že ho má ze všech Oscarových přátel nejraději. Později ji s dojemnou přesností vylíčil ve své autobiografii.⁶

Otevřený vztah mezi Bosiem a o šestnáct let starším mužem se nelíbil mladíkovu otci, „ječícímu šarlatovému markýzi“, jak ho nazval Oscar. Markýz svůj nesouhlas vyjádřil v dopise synovi nedlouho po začátku vztahu, jeho tón byl ale spíše starostlivý a laskavý než urážlivý. Douglas ho v odpovědi žádal, aby se do toho nevměšoval. Poté se všichni tři v listopadu 1892 náhodou setkali v Café Royal, poobědvali pospolu a Oscar si, jak se dalo očekávat, markýze získal – do té míry, že dotýčný o dva dny později synovi napsal, že mu Wilde připadá okouzlující a chytrý a že ho nepřekvapuje, že si ho Bosie tak oblíbil.⁷

Tento stav věcí ale neměl dlouhého trvání. Zvěsti o Wildově soukromí spolu s tím, že se Queensberry od sira George Lewise doslechl o incidentu s vyděrači, ho přiměly znovu přejít do útoku. Začal se proti synovu přátelství s Wildem co nejdůrazněji vymezovat a pohrozil, že Bosiemu přestane vyplácet rentu, pokud s tím okamžitě neskončuje. Když Bosie odmítl, Queensberry se rozzuřil a začal oba muže sledovat po londýnských hotelech a restauracích, které navštěvovali, a vyhrožoval, že pokud je najde pohromadě, vyvolá veřejný skandál. Situace se ještě zhoršila v létě 1893, kdy Queensberry

začal podezřívát svého nejstaršího syna lorda Drumlanriga, že udržuje homosexuální poměr s ministrem zahraničí lordem Roseberym.

Ke konci roku 1893 si intenzita vztahu mezi Wildem a Douglašem začala vybírat daň i na samotném Wildovi. Douglas v červenci opustil Oxford, aniž získal titul, srpen strávil překladem Wildovy divadelní hry Salomé do angličtiny (z Wildovy strany šlo spíše o gesto s cílem mladíka zaměstnat než o projev důvěry v Bosieho překladatelské schopnosti) a vedl „bezcílný, nešťastný a absurdní“ život.⁸ Wilde napsal lady Queensberryové a přesvědčil ji, aby syna poslala na čtyři měsíce do Egypta. Po jeho návratu koncem března 1894 s Oscarem opět obědvali v Café Royal, když tu dovnitř vstoupil markýz. Jako minule se nechal přesvědčit, aby se k nim připojil, a rozešli se v přátelském duchu. Bylo to krátkodobé příměří. 1. dubna Queensberry Wilda v dopise adresovaném Bosiemu víceméně obvinil ze sodomie a následující smršť dopisů a telegramů byla zjevným signálem – jemuž musel autor Queensberryho pravidel rozumět až příliš dobře –, že od této chvíle se nebude jednat v rukavičkách. Na konci června se Queensberry objevil ve Wildově domě na Tite Street v doprovodu profesionálního boxera, a i když Wilda přímo neobvinil z nemístného chování se svým synem, řekl mu: „Vypadáte na to a tváříte se tak, což se tomu vyrovná.“ Přisahal také, že pokud Wilda znovu spatří ve veřejné restauraci ve společnosti svého syna, pak od něj spisovatel dostane výprask. Wildova proslulá odpověď na tuto hrozbu neprozrazuje ani špetku strachu: „Nevím, co říkají Queensberryho pravidla, ale pravidla Oscara Wilda velí střílet na potkání.“ Vyprovodil Queensberryho ze dveří a svému sluhovi nařídil, aby markýze již nikdy nepouštěl do domu. Kromě toho se obrátil na sira George Lewise, aby mu poradil, jak může předejít dalším výhrůžkám z Queensberryho strany,

ke svému znepokojení ale zjistil, že Queensberry si právníkovy služby již zajistil pro sebe.

O čtyři měsíce později, 18. října, zemřel po údajné nehodě při střelbě Queensberryho dědic Drumlanrig, zasněžení ale měli za to, že šlo o sebevraždu. Bylo tu podezření, že ho někdo vydíral kvůli vztahu s Roseberym, který se mezitím stal premiérem. Queensberry, který již kvůli domnělé pohromě homosexuality ztratil jednoho syna, byl odhodlán nenechat záležitost Oscara a Bosieho v klidu a měl v plánu vyvolat 14. února 1895 na premiéře hry *Jak je důležité mítí Filipa* v Divadle Svatého Jakuba rozruch s groteskní kyticí ze zeleniny. Wilde, kterého na to upozornil někdo z jeho přátel, informoval policii a markýzi byl odepřen vstup. 18. února, tedy pár dnů poté, Queensberry Wildovi v jeho klubu zanechal navštívenku s urážlivým textem: „Oscaru Wildovi, který vystupuje jako sodomita [sic]“.

Wilde do Albemarlů zavítal až o deset dnů později a převzal vizitku od vrátného. Z hotelu Avondale, kde byl ubytován, okamžitě napsal svému blízkému příteli Robertu Rossovi:

Nejdražší Bobbie, od chvíle, kdy jsme se setkali, se něco přihodilo. Bosieho otec mi v klubu zanechal navštívenku s ohavnými slovy. Nedovedu si představit nic jiného než kriminální žalobu. Připadá mi, že mi tento muž úplně zničil život. Slonovinová věž je pod útokem čehosi špinavého. Můj život je rozlitý na písku. Nevím, co mám dělat. Kdybys sem mohl dnes večer v půl dvanácté přijít, tak to prosím udělej. Kazím ti život, když neustále vyžadují tvou lásku a laskavost. Bosieho jsem požádal, aby přišel zítra.⁹

V tomto okamžiku se v odvíjející se tragédii začíná vynořovat jedno z mnoha jejích „co by kdyby“. Ross byl téměř jistě někdy kolem roku 1887 Wildovým prvním homosexuálním milen-

cem, a přestože ho – po několika jiných – z výsluní Oscarovy náklonnosti vytlačil Bosie, zůstal spisovatelovým blízkým přítelem a důvěrníkem. To, že se Wilde obrátil nejprve na Rosse, a nikoli na Douglase, je příznačné. Věděl, že i pokud se podle Rossovy rady nezařídí, může se spolehnout na jeho úsudek, a kdyby měli příležitost věc v klidu prodiskutovat, možná by došli k závěru, že to nejlepší, co mohou s Queensberryho navštívenkou udělat, je roztrhat ji. Douglas byl ovšem ve chvíli, kdy Ross dorazil, již v hotelu. S Douglasem lačnicím po boji tedy není nijak obtížné si představit, jaký postoj musel Wilde nejspíš zaujmout k tomuto poslednímu aktu agrese ze strany jeho otce, o němž Queensberry později mluvil jako o „nastražené pasti“.

Vzhledem k tomu, že Lewis již zastupoval Queensberryho, seznámil Robbie Ross v létě předcházejícího roku Wilda s vlastním právníkem Charlesem Humphreysem a právě za ním Oscar zamířil po incidentu v divadle s cílem markýzovi soudně zamezit v kontaktu. Podobný akt nenesl prakticky žádné nebezpečí, Humphreys však nedokázal zaměstnance divadla přesvědčit, aby mu poskytli potřebné svědectví, a ve stejný den, kdy Wilde ve svém klubu obdržel markýzovu navštívenku, spisovateli napsal:

Litujeme, že nemůžeme splnit vaše pokyny a vznést žalobu na markýze z Queensberry za jeho výhrůžné a urážlivé chování vůči Vám, k němuž došlo 14. září v Divadle Svatého Jakuba, jelikož jsme se při prošetřování případu setkali s všemožnými obstrukcemi ze strany ředitele divadla pana George Alexandera a jeho zaměstnanců, kteří odmítají být jakkoli nápomocni ve vaší snaze o soudní postih lorda Queensberryho a bez jejichž svědectví a výpovědí nedoporučujeme pustit se do soudního řízení. Vy osobně samozřejmě nemůžete svědčit o tom, k čemu došlo za vašimi zády,

o čemž nemáte žádné osobní povědomí nad rámec informací od dalších osob, které vás o urážlivých hrozbách a chování jeho lordstva informovaly.

Kdyby byl lord Queensberry dostal příležitost své výhrůžky uskutečnit, měl byste k zahájení řízení proti němu dostatek důvodů, nyní vám ale můžeme nabídnout jedinou útěchu, a to že někdo, kdo vás pronásleduje tak vytrvale jako lord Queensberry, Vám pravděpodobně dříve či později poskytne další příležitost, abyste se domáhal ochrany zákona, a v takovém případě Vám rádi poskytneme veškerou pomoc, která je v našich silách, abychom ho dostali před soud a tím zajistili, že Vám do budoucna dopřeje klidu.

Jsme, vážený pane, s pozdravem
C. O. Humphreys, Son, & Kershaw¹⁰

Přimět Queensberryho k zachování klidu byla jedna věc, ale žalovat ho pro trestně stíhatelnou pomluvu bylo něco naprosto jiného, a zdá se velice nepravděpodobné, že by něco takového navrhl obvykle opatrný Robbie.¹¹ Naproti tomu Bosie – i když jisté věci později v životě popíral – vždy přijímal část odpovědnosti za to, co se dělo dál. V článku, který napsal v srpnu 1895 pro *Mercure de France*, jenž ale na Oscarovu žádost nebyl zveřejněn, přiznává, že Oscara k žalobě vybízel.¹²

Další ironii do příběhu vnáší sám Wilde, který měl původně 28. února opustit Londýn. V té době ale vězel již hluboko v dluzích (ve dnech předtím mu byly doručeny soudní příkazy k úhradě 400 liber) a neměl na zaplacení hotelového účtu.

Kdybych byl mohl opustit hotel Avondale, byl bych v ten osudný pátek [1. března] – místo toho, že jsem v Humphreysově pracovně ochable odsouhlasil vlastní zkázu – spokojený a svobodný ve Francii, daleko od Tebe a Tvého otce, nevěděl

bych nic o té nechutné vizitce a byl bych lhostejný vůči Tvým dopisům. Lidé z hotelu mi ale nedovolili odjet. Ty jsi u mě bydlel deset dnů, a nakonec sis dokonce k mému velkému a jistě uznáš, že oprávněnému rozhořčení přivedl společníka, který u mě bydlel také; můj účet za těch deset dnů činil téměř 140 liber. Majitel prohlásil, že nemůže dovolit, aby má zavazadla opustila hotel, dokud celý účet nezaplatím. Právě to mě zdrželo v Londýně. Nebýt účtu za hotel, byl bych již ve čtvrtek ráno odjel do Paříže.¹³

Ráno poté, co se mu navštívenka dostala do rukou, se Wilde v doprovodu Rosse a Douglase vydal za Humphreysem. Advokát se Wilda zeptal, zda je na obvinění ze sodomie něco pravdy, a Wilde odpověděl, že nikoli, ale že nemá peníze na ohromné výdaje spojené se soudním řízením. V tom mu do řeči skočil Douglas s tím, že jeho rodina ráda potřebné náklady uhradí, protože všichni již příliš dlouho trpí otcovým iracionálním a hrubým chováním. Humphreys pak Wilda doprovodil k soudnímu dvoru v ulici Great Marlborough, kde požádal o vydání zatykače, a následujícího dne byl Queensberry zatčen.

Markýze v soudních věcech zastupoval sir George Lewis, který požádal o týdenní odklad, zčásti kvůli konzultaci s klientem a ke zvážení celé záležitosti, ale také proto, aby nemusel stanout proti Wildovi, s nímž ho pojilo patnáctileté přátelství. Instrukce byly předány mladému Charlesi Russellovi, který se na radu svého otce, lorda nejvyššího soudce, rozhodl přizvat Edwarda Carsona. Ten se s Wildem setkal na Trinity College v Dublinu, celou věc nesl s nelibostí a původně se odmítl případu ujmout. Jeho předmět byl ohavný; Queensberry se hájil na základě jediného spisovatelova dopisu Douglasovi a toho, co se doslechl o Wildově soukromém životě. Navíc šlo o choullostivý případ, protože bylo pravděpodobné, že pokud advo-

kát dosáhne klientova ospravedlnění, zničí tím život mladému člověku, jehož se Queensberry formálně snažil chránit.

Soukromí detektivové, které najali Russell s Queensberrym, mezitím začali pronikat pod povrch londýnské homosexuální scény a zaměřovali se na drby, z nichž by v případě jejich pravdivosti vyplývalo, že Wilde jako sodomita nejen vystupuje, ale že jím skutečně je. Russell se poté s novými instrukcemi vrátil ke Carsonovi, jehož taková tvrzení o Wildovi šokovala, a protože se stále nedokázal rozhodnout, obrátil se o radu k bývalému kanceléři lordu Halsburymu. Jeho doporučení bylo prosté: „Nejdůležitější je dosáhnout spravedlnosti a věřím, že právě vy to dokážete nejlépe.“ Carson tedy pověření přijal a zastoupil Queensberryho u odročeného soudního slyšení 9. března. Říká se, že do poslední chvíle zvažoval, zda nemá klientovi doporučit, aby uznal svou vinu, ale rozmyslel si to poté, co zjistil, že Russell objevil Charlese Parkera, jednoho z prodejných mladíků, jehož svědectví mělo být ve všech třech následujících procesech klíčové.¹⁴

Soudní síň byla zaplněná do posledního místa výhradně pánským publikem, včetně přinejmenším třiceti novinářů. Veškerá místa k stání byla plná a Wilde, stylově oblečený do dlouhého tmavomodrého svrchníku se sametovým lemováním a s bílou květinou v knoflíkové dírce, přijel na místo v kočáru taženém párem koní s kočím a lokajem. Doprovázeli ho Alfred Douglas a jeho starší bratr Percy. Jakmile se soudce usadil, všiml si Douglase a přikázal mu opustit soudní síň. Bosie se dotkl Oscarovy paže, jako by ho žádal, aby zasáhl, ale Oscar nereagoval a soudní zřízenec Bosieho vyvedl. Pak byl na lavičce obžalovaných předvolán Queensberry, soudce ale okamžitě nařídil, aby ho usadili v méně ponižující pozici u stolu jeho advokáta a řízení bylo zahájeno.

V této knize přetiskujeme před textem celého procesu u soudu Old Bailey doslovný záznam toho, co se událo

v předběžném líčení, neboť v jeho průběhu došlo ke čtyřem významným incidentům. Wilde zahájil svůj výslech humorovou poznámkou, za což si od soudce vysloužil ostré pokárání. Humphreys se pokusil prosadit jako důkaz Queensberryho dopisy dalším členům rodiny a naznačoval při tom, že se v nich mluví o „vysoce postavených osobnostech“ (včetně Roseberyho). Krátce poté soudce vyzval Humphreyse a Carsona k soukromé poradě, o níž se musíme domnívat, že se zabývala právě obsahem těchto dopisů, o kterých od té chvíle již nepadla zmínka. Carson musel jako zkušený královský soudní rada dobře vědět, že Wilda u magistrátního soudu nemůže podrobit křížovému výslechu ohledně pravdivosti pomluvy, přesto se mu snažil klást dotazy o povaze jeho vztahu s Douglasem, aby tak poukázal na důvody, které Queensberryho vedly k jeho jednání. Soudce rychle zasáhl, slova ale již padla a tisk si toho pochopitelně povšiml. Na konci slyšení byl Queensberryho případ předán k příštímu zasedání soudu Old Bailey.

Charles Russell se nyní pustil do prověřování stop ohledně Wildova soukromého života. Využíval k tomu služeb někdejšího policejního detektiva pana Littlechilda, jehož úspěchy byly jen omezené, dokud mu Charles Brookfield nezprostředkoval kontakt s jistou prostitutkou. Brookfield byl herec a dramatik a Wildův divadelní úspěch mu byl již nějakou dobu trnem v oku. V inkriminovanou dobu hrál menší roli v *Ideálním manželovi*. Ve vlastní muzikálové frašce z roku 1892 *The Poet and the Puppets* zparodoval *Vějíř lady Windermere* a dopálilo ho, když Wilde na jeho hru reagoval s pobavenou tolerancí. Zmíněná prostitutka Littlechildovi poskytla adresu Alfreda Taylora, který Wilda seznamoval s mladými muži, a i když se Taylor už nějaký čas předtím odstěhoval, nerozvážně po sobě na místě zanechal krabici s dokumenty, kterou jeho bytná předala detektivovi.¹⁵ Důkazů, na kterých mohli Queensberryho

právníci vystavět silnou obhajobu, v ní byl dostatek – v Londýně našli Freda Atkinse, Alfreda Wooda, Sydneyho Mavora a Ernesta Scarfa a sepsali jejich výpovědi, v kasárnách královského dělostřelectva v Doveru pak udělali to samé s Charlesem Parkerem. Díky rekonstrukci toho, co bylo známo o Wildově životě během léta 1893, mohli vyslechnout ředitele hotelu, kde Wilde s Douglasem pobývali, než se odebrali do domku v Goringu, vychovatelku Wildových dětí, a dokonce i poslíčka ze Savoye, který se mezitím přestěhoval do Calais.¹⁶ Našli si také vyděrače Allena a Cliburna, kteří se skrývali v Broadstairs.

Navzdory tomu se Oscar a Bosie rozhodli, že si dopřejí týden v Monte Carlu. Nálada byla, přinejmenším na Douglassově straně, euforická. „Dnes jsem viděl Humphreyse,“ napsal svému bratrovi Percymu 11. března, tedy den před odjezdem. „Řekl mi, že všechno je báječné a že je zašlapeme do země.“¹⁷ Ve chvíli, kdy měl Wilde, jak později napsal v *De profundis*, „zůstat v Londýně, vyhledávat moudré rady a v klidu uvažovat o té příšerné pasti, do které jsem se nechal chytit“, to byl akt čirého šílenství. Navíc možná právě to Russellovy agenty navedlo na stopu poslíčka ze Savoye, s nímž se Oscar a Bosie cestou na jih Francie setkali. A nehladě na mrhání časem, peníze, které vynaložili na cestu a prohráli za stoly v kasinu a které měly sloužit na úhradu narůstajících nákladů na soudní řízení. Douglas dal ráno v den Queensberryho zatčení podle vlastních slov Wildovi veškeré peníze, které měl v bance, tedy nějakých 360 liber, a jeho matka a bratr Percy se nabídli, že ponесou náklady na právníky. Wilde již předtím Humphreysovi zaplatil 150 guinejí a advokát ho po návratu z Monte Carla požádal o další peníze předtím, než přizve obhájce. Oscar musel podle Bosieho dokonce prodat části majetku, aby získal 800 liber a zabránil soudním vykonavatelům svých věřitelů vstoupit do jeho domu.¹⁸